PWYLLGOR NEWID HINSAWDD
25 IONAWR 2023

Cofnodion cyfarfod PwyllgorNewid Hinsawdd Cyngor Sir y Fflint a gynhaliwyd o bell ddydd Mercher, 25 Ionawr 2023.

YN BRESENNOL: Y Cynghorydd Alasdair Ibbotson (Cadeirydd)
Y Cynghorwyr: Gillian Brockley, Steve Copple, Mared Eastwood, Chrissy Gee, Ian Hodge, Roz Mansell, Allan Marshall, Carolyn Preece, Dan Rose, Jason Shallcross a Sam Swash.

DIRPRWYON:
Y Cynghorydd David Coggins-Cogan (ar ran y Cynghorydd Mared Eastwood a oedd wedi gorfod gadael y cyfarfod).

HEFYD YN BRESENNOL:
Aelod Cabinet dros Newid Hinsawdd a'r Economi, Prif Swyddog (Cynllunio, yr Amgylchedd a'r Economi), Rheolwr Rhaglen (Newid Hinsawdd a Lleihau Carbon), Hwylusydd Trosolwg a Chraffu a Swyddog Gwasanaethau Democrataidd.

YMDDIHEURIADAU:
Y Cynghorydd Jason Shallcross am ran gyntaf y cyfarfod.

8. DATGAN CYSYLLTIAD

Datganodd y Cynghorydd Copple gysylltiad personol fel cyn-weithiwr i Shell ac roedd yn derbyn cyfraniad pensiwn.

Datganodd y Cynghorydd Hodge gysylltiad personol fel cyn-weithiwr i BP ac roedd yn derbyn cyfraniad pensiwn.

Dywedodd y Cadeirydd y byddai gan Gynghorwyr a oedd yn aelodau o Gronfa Bensiynau Clwyd gysylltiad personol a fyddai'n cael ei nodi gan y Gwasanaethau Democrataidd.

9. COFNODION

Cynigiwyd cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 22 Tachwedd 2022 fel cofnod cywir gan y Cynghorydd Mared Eastwood ac eiliwyd gan y Cynghorydd Gillian Brockley.

PENDERFYNWYD:

Cymeradwyo cofnodion y cyfarfod a bod y Cadeirydd yn eu llofnodi fel cofnod cywir.

10. TROSOLWG O’R RHAGLEN NEWID HINSAWDD A CHYNNYDD

Cyflwynodd y Rheolwr Rhaglen (Newid Hinsawdd a Lleihau Carbon) yr adroddiad a rhoddodd gyflwyniad a oedd yn cynnwys gwybodaeth fanwl ar y sleidiau a ganlyn:-

- Cyd-destun – ar ôl i Lywodraeth Cymru ddatgan Argyfwng Hinsawdd yn 2019, ymrwymodd Cyngor Sir y Fflint i ddatblygu Strategaeth Newid Hinsawdd a dod yn garbon niwtral erbyn 2030
- Cyflawniadau hyd yma
- Datblygiad y Strategaeth - Llinell sylfaen
- Datblygiad y Strategaeth - Ymgysylltu
- Bwriad y Strategaeth yw bod yn ddi-garbon net
- Strategaeth Newid Hinsawdd
- Cynllun Gweithredu Di-garbon Net
- Adnodd Staff Presennol ar gyfer y Rhaglen
- Strwythur Llywodraethu
- Adroddiad Cynnydd 2021/22
- Argymhellion
- Blaenoriaethau ar gyfer 2023/24

Llongyfarchodd yr Aelod Cabinet y Rheolwr Rhaglen am y gwaith yr oedd wedi'i wneud. Roedd angen i'r Pwyllgor fod yn ymwybodol o lwyth gwaith y Rheolwr Rhaglen a'i phrentis.

Mewn ymateb i gwestiynau gan y Cynghorydd Eastwood, cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen yn gyntaf fod y cynnydd mewn caffael yn uniongyrchol gysylltiedig â'r cynnydd mewn gwariant ar gyfer 2021/22. Gan gyfeirio at yr ysgol sero net, rhoddodd drosolwg o'r gofynion a roddwyd ar waith wrth adeiladu'r ysgol er mwyn sicrhau ffigurau carbon mwy cywir ac mai dyma'r ffigurau a fyddai'n cael eu hadrodd yn hytrach na gwerth gwariant y contract.

Mewn ymateb i gwestiwn gan y Cynghorydd Dan Rose, eglurodd y Rheolwr Rhaglen fod y term “o'r ffynnon i'r tanc” yn cyfeirio at yr allyriadau o ddrilio a chludo olew cyn iddo gael ei werthu mewn gorsafoedd petrol. Unwaith y byddai llai o ddefnydd o danwydd ffosil yna byddai'r allyriadau “o'r ffynnon i'r tanc” hefyd yn lleihau.

Cyfeiriodd y Prif Swyddog (Cynllunio, yr Amgylchedd a'r Economi) at bwynt y Cynghorydd Eastwood ar danwydd hydrogen, gan ddweud bod safle cynhyrchu hydrogen fel rhan o Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru wedi'i gyrchu ym Mharc Diwydiannol Glannau Dyfrdwy, yn canolbwyntio ar ddefnyddio hydrogen ar gyfer cerbydau. Oherwydd nifer y busnesau ar y parc roedd awydd i newid gyda ffocws ar Hydrogen Gwyrdd. Eglurodd os oedd ynni adnewyddadwy yn cael ei ddefnyddio i greu'r hydrogen, nid oedd unrhyw sgil-gynnyrch o garbon deuocsid, ac amlinellodd y gwahaniaethau rhwng hydrogen glas a gwyrdd. Awgrymodd y gellid ystyried hyn fel eitem ar y Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol.

Mewn ymateb i gwestiwn gan y Cynghorydd Copple ar arfer gorau, cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen y ceisir arfer gorau bob amser, gan ddarparu manylion y sefydliadau yr oedd yn ymwneud â hwy lle rhennir enghreifftiau o arfer gorau. Yn ogystal, roedd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLlLC) yn gweithio i ddatblygu pecyn cymorth caffael y gallai pob awdurdod lleol ei ddefnyddio. Byddai hyn fodd bynnag yn gofyn am swyddog penodedig i weithio

gyda'r comisiynwyr a'r gadwyn gyflenwi i gael gwell dealltwriaeth o'u hallyriadau carbon.

Mewn ymateb i gwestiwn gan y Cynghorydd Mansell, cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen mai’r ffigur gwaelodlin ar gyfer allyriadau oedd ar gyfer 2018/19. Roedd data 2019/20 cyn Covid. Roedd data 2020/21 yn dangos bod llai o deithio a defnydd swyddfa yn ystod y pandemig. Yn 2021/22 yn dod allan o’r pandemig, roedd data wedi gweld rhywfaint o gynnydd mewn allyriadau o’r flwyddyn flaenorol, ond ar wahân i gaffael, roedd yn dal i ddangos gostyngiadau o gymharu â llinell sylfaen 2018/19.

Mewn ymateb i gwestiwn gan y Cadeirydd ar gaffael gyda chontractau mwy a gwrthbwyso allyriadau, cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen fod yr ysgol y cyfeiriwyd ati yn gynllun peilot ac yn gromlin ddysgu ar gyfer symud ymlaen.

PENDERFYNWYD:

Nodi’r wybodaeth ddiweddaraf.

11. CYNNIG - ÔL TROED CARBON GWEITHIO GARTREF

Cynigiwyd y cynnig gan y Cadeirydd ac eiliwyd gan y Cynghorydd Brockley.

Teimlai'r Cynghorydd Eastwood fod yna sawl datganiad am yr hyn yr oedd Cyngor Sir y Fflint yn ei wneud a'r hyn nad ydoedd, ond nad oedd adroddiad gan swyddogion i'w gefnogi. Teimlai y gofynnwyd i'r Pwyllgor wneud argymhelliad ar ddatganiadau di-sail heb unrhyw wybodaeth am y goblygiadau o ran adnoddau neu gostau, ac felly ni allai gefnogi'r cynnig gan na allai fod yn hyderus bod yr holl wybodaeth ofynnol wedi'i chasglu.

Teimlai'r Cynghorydd Copple fod gan y Pwyllgor lwyth gwaith mawr ac nid oedd yn siŵr pa mor bwysig oedd yr agwedd hon. Teimlai fod gan weithio gartref fanteision o ran lleihau allyriadau carbon ond gofynnodd a oedd pethau pwysicach y dylai'r Pwyllgor ganolbwyntio arnynt.

Cytunodd y Cynghorydd Marshall â'r sylwadau a wnaed gan y Cynghorydd Eastwood.

Dywedodd y Cynghorydd Rose ei fod wedi ymchwilio i sut, fel un oedd yn gweithio gartref ei hun, roedd hyn wedi effeithio ar ei ôl troed carbon ei hun. Ni allai ddod o hyd i unrhyw fudd i unigolyn yn gweithio o gartref o ystyried y costau gwresogi uwch ar gyfer eiddo person sengl yn erbyn eiddo sawl person. Yr unig fantais fyddai pe bai person arall hefyd yn gweithio gartref. Eglurodd mai'r hyn oedd yn cael ei awgrymu oedd cael gwybodaeth fwy cywir am y polisïau gweithio gartref ac ysgrifennu at Lywodraeth Cymru (LlC). Roedd yn hapus i gefnogi'r ceisiadau hynny gan fod angen eglurhad ac roedd yn rhywbeth y gallai'r Pwyllgor hwn awgrymu y dylid gweithredu arno i sicrhau bod y ffigurau cywir o ran olion traed carbon yn cael eu hadrodd.

Gwnaeth y Prif Swyddog sylwadau ar argymhelliad 3 a dywedodd nad oedd y swyddfa fodern yn Nhŷ Dewi Sant yn Ewlo wedi'i chynllunio i'r holl weithlu

ddychwelyd. Nid oedd digon o le ond gallai gymryd 70% o'r gweithlu. Eglurodd fod y Polisi Gweithio Hybrid yn gofyn i reolwyr gael cydbwysedd rhwng angen busnes ac anghenion y person sy'n gweithio o gartref. Derbyniodd fod ôl troed carbon gweithio gartref a gweithio hybrid yn bwysig ond roedd yn fwy cymhleth i'w reoli ac nid yr ôl troed carbon oedd yr unig elfen. Awgrymodd y dylai'r Pwyllgor ystyried y Polisi Gweithio Hybrid diweddaraf a chytunodd i rannu hwn gyda'r Aelodau.

Roedd gan y Cynghorydd Mansell bryderon bod swyddfeydd yn cael eu gwresogi gyda dim ond ychydig o bobl ynddynt.

Eglurodd y Cynghorydd Eastwood ei phryderon ynghylch y cynnig ond ychwanegodd ei bod yn hapus i gefnogi'r eitem oedd yn cael ei rhoi ar y Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol.

Eglurodd y Cynghorydd Rose nad oedd y cynnig yn awgrymu newid i'r Polisi Gweithio Hybrid ond ei fod i sicrhau bod y data yn gywir o fewn y Polisi. Dywedodd pe bai arolwg yn cael ei gynnal gyda staff i gasglu'r wybodaeth ofynnol, yna byddai hynny'n ddigonol at y diben hwn.

Cyfeiriodd y Rheolwr Rhaglen at yr argymhellion gan ddweud nad oedd yr effaith ar allyriadau carbon wrth deithio i'r gwaith ac yn ôl a gweithio o gartref wedi'u manylu ar hyn o bryd yn y Polisi Gweithio Hybrid. Roedd cydbwysedd o'r effeithiau hynny'n bwysig i gynnal ymddygiad lleihau carbon. Yna cyfeiriodd at argymhelliad 2, sef comisiynu arolwg teithio sef y dull a argymhellwyd gan LIC wrth bennu data cymudo gweithwyr cywir. Byddai mabwysiadu adolygiad o dystiolaeth gymaradwy o fannau eraill yn dargyfeirio'r cyngor oddi wrth fethodoleg ragnodedig LIC ac awgrymodd ddiweddaru'r argymhelliad i adlewyrchu hynny.

Ar argymhelliad 4 dywedodd y Rheolwr Rhaglen fod y canllawiau a'r fethodoleg wedi'u diweddaru ar gyfer cyfrifo allyriadau gweithio gartref yn adlewyrchu amrywiadau tymhorol, a mater i'r Cyngor oedd dangos bod camau wedi'u cymryd i ddylanwadu ar y gostyngiad mewn allyriadau. Dylai'r Cyngor benderfynu a yw am ymestyn y llinell sylfaen ar gyfer allyriadau o fewn cwmpas o ddata 2018/19 nad oedd yn cynnwys gweithio gartref. Argymhellodd y dylid ystyried cynnwys y data hwnnw yn y sgôp unwaith y byddai'r Cyngor wedi cynnal yr arolwg a gomisiynwyd.

Yna aeth y Cadeirydd fel cynigydd y cynnig hwn ymlaen i grynhoi. Cyfeiriodd at bob un o'r argymhellion.

Gan gyfeirio at argymhelliad 1, dywedodd y Cadeirydd fod hwn yn gofyn i'r Cabinet adolygu'r Polisi Gweithio Gartref ac nid oedd yn gwneud unrhyw sylw ar yr hyn y dylai'r polisi hwnnw ei gynnwys. Roedd hwn yn bolisi eang gyda nifer o ffactorau eraill i'w hystyried. Yr hyn yr oedd yn ofynnol i'r Pwyllgor ei wneud oedd sicrhau bod newid yn yr hinsawdd a lleihau allyriadau carbon yn cael eu hystyried ym mhob agwedd ar waith y Cyngor a bod y Cabinet yn ystyried hyn fel blaenoriaeth wrth ysgrifennu polisïau i sicrhau ei fod yn ystyried y ffordd orau o leihau carbon. Pan gasglwyd gwybodaeth gan bob pwyllgor a phartïon â diddordeb megis undebau llafur, dylid ymgorffori'r wybodaeth honno wrth ddatblygu polisïau.

Ar yr ail argymhelliad ac yn dilyn sylwadau a wnaed gan y Rheolwr Rhaglen roedd y Cadeirydd yn hapus i ddileu'r llinell "neu adolygiad o dystiolaeth gymaradwy o fannau eraill yn y DU os oes astudiaethau tebyg eisoes ar gael". Derbyniodd gadarnhad gan yr eilydd y Cynghorydd Brockley ei bod yn cytuno. Cariwyd y cynnig.

Penderfynodd Pwyllgor Newid Hinsawdd Cyngor Sir y Fflint:

1. Argymell bod y Cabinet yn adolygu'r Polisi Gweithio Gartref, gan sefydlu fframwaith cydlynol sy'n seiliedig ar yr hinsawdd ar gyfer y cyngor.
2. Argymell i'r Cabinet y dylid comisiynu astudiaeth o gyfanswm yr allyriadau net o weithio gartref, ar ffurf arolwg o staff Sir y Fflint yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru.
3. Argymell y dylai'r cyngor, fel mesur interim tra'n aros i adolygiad o'r dystiolaeth hinsawdd gael ei gwblhau, ganiatáu i unrhyw un sy'n dymuno gweithio o'r swyddfa yn y gaeaf wneud hynny, yn enwedig o ystyried costau gwresogi cynyddol, a
4. Cyfarwyddo'r Cadeirydd i ysgrifennu at Weinidog Newid Hinsawdd Llywodraeth Cymru yn gofyn am i fecanwaith sy'n adlewyrchu'n gywir yr amrywiadau tymhorol mewn allyriadau net gweithio gartref gael ei gynnwys yn y canllawiau ar gyfer asesu allyriadau, fel na fyddai'r cyngor yn cael ei gosbi am gymryd camau i leihau cyfanswm yr allyriadau traul y rhai a ddengys ar ei ffigyrau ei hun.

PENDERFYNWYD:

Bod argymhellion a chofnodion y cyfarfod yn cael eu hanfon at y Cabinet.

12. CYNNIG - CYNGOR NAD YW'N ARGRAFFU

Gwahoddodd y Cadeirydd y Cynghorydd Rose fel cynigydd y cynnig hwn i siarad. Diolchodd y Cynghorydd Rose i'r Rheolwr Isadeiledd TG am y wybodaeth yr oedd wedi'i darparu a oedd wedi helpu i nodi'r 4.9 miliwn o dudalennau a oedd wedi'u hargraffu gan y Cyngor yn 2022. Nid oedd wedi gofyn am nifer y llythyrau a anfonwyd ond am yr adolygiad o'r hyn a argraffwyd a fyddai'n effeithio ar gostau cyllidol ar gyfer incwm papur a phost hefyd. Dywedodd fod llythyr 10g a anfonwyd yn gyfrifol am 280g o garbon pe bai'r derbynnydd yn ei ailgylchu a rhoddodd enghraifft o lythyr diangen a anfonwyd yn ddiweddar at yr holl Aelodau. Roedd 70 o argraffwyr xerox o fewn y Cyngor yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd ac roedd am sicrhau bod gostyngiad yn yr ôl troed carbon yn cael ei ystyried yn yr adolygiad hwn ac nid y sail cost yn unig.

Cyfeiriodd yr Aelod Cabinet at yr eithriadau ar gyfer argraffu a theimlai y gellid cynnwys mwy. Cyfeiriodd at gorff sy'n hyrwyddo twristiaeth o fewn Sir y Fflint a dywedodd fod y taflenni a argraffwyd ganddynt yn amlygu'r agweddau treftadaeth o fewn Sir y Fflint y gellid eu gosod mewn ardaloedd y tu allan i'r sir i ddenu twristiaeth.

Byddai'r Cynghorydd Eastwood wedi croesawu adroddiad swyddog ar hyn i ddeall faint o bapur a ddefnyddiwyd, y mewnbwn trydanol a ddefnyddiwyd ac ateb cwestiynau ar pam y defnyddiwyd xerox dros argraffwyr inkjet. Byddai diweddariad gan AD ar y newid i Gyngor di-bapur hefyd wedi bod yn ddefnyddiol.

Roedd hi'n gefnogol yn gyffredinol i symud tuag at Gyngor di-bapur lle bynnag y bo'n bosibl ond roedd yn bryderus y gallai rhai meysydd fod heb eu cynnwys. Gofynnodd a allai'r cynnig gynnwys pa argraffwyr a ddefnyddiwyd wrth gaffael ac yn fewnol a chyfeiriodd at eitem Cynllun Gweithredu Strategaeth Newid Hinsawdd CCBe4 ar faint o bapur a ddefnyddir mewn gwasanaethau argraffu.

Roedd y Cynghorydd Attridge, a oedd yn bresennol fel sylwedydd, yn cyd-fynd â barn y Cynghorydd Eastwood gan ddweud fod y diffyg manylion a chyfranogiad swyddogion wedi galluogi dadl ar hyn.

Yna rhoddodd y Cadeirydd wybodaeth am y broses o gynigion a sut y cawsant eu cynnig gan Gynghorwyr. Roedd swyddogion yn gallu rhoi cyngor cyn i benderfyniad gael ei wneud yn ysgrifenedig neu'n bersonol mewn cyfarfodydd. Ailadroddodd nad oedd gan y Pwyllgor hwn bwerau gwneud penderfyniadau ar wneud argymhellion neu awgrymiadau i'r Cabinet, er enghraifft, lle byddai mwy o gyfraniad gan swyddogion yn cael ei ddarparu.

Gofynnodd y Cynghorydd Marshall am eglurhad ar y ffigurau defnydd ynni gan ofyn a oeddent yn seiliedig ar danwydd ffosil, a gofynnodd pe bai paneli solar yn cael eu defnyddio i gynhyrchu'r trydan, a fyddai hyn yn golygu nad oeddent yn cynhyrchu carbon. Yna cyfeiriodd at gyfarfod diweddar y Cyngor lle darllenwyd hysbysiadau o gynigion o ddalenni papur. Nid oedd hwn yn ffitio i'r categori cyfyngol o fewn y cynnig a gofynnodd a ddylid ehangu hwn i gynnwys taflenni a ddefnyddiwyd yng nghyfarfodydd y Cyngor.

Dywedodd y Cynghorydd Rose fod hyn yn edrych ar weithgareddau'r Cyngor a dywedodd fod cael rhywbeth wedi'i argraffu ar gyfer unigolyn a oedd yn angenrheidiol ar gyfer cyfarfod yn wahanol i'r ffaith bod y Cyngor yn anfon papur allan a oedd yn ddiangen. Roedd gan y Cabinet yr awdurdod i ehangu'r meysydd hynny ond nid oedd modd dileu 100% o'r papur ar hyn o bryd.

Siaradodd y Cadeirydd o blaid y cynnig gan ddweud mai mater i'r Cabinet oedd gwneud ac ychwanegu mwy o eithriadau i'r argymhellion. Teimlai fod hwn yn fan cychwyn da ar gyfer trafodaeth o fewn y Cyngor ar argraffu diangen. Ymgymerwyd â llawer o argraffu yn gorfforaethol a deallodd fod achosion lle'r oedd yn angenrheidiol ac yn synhwyrol i gael copïau wrth gefn wedi'u hargraffu yn enwedig ar gyfer cofnodion digidol. Roedd yr eithriadau'n eang ac roedd y Pwyllgor yn gofyn i'r Cabinet osod canllawiau polisi ar draws y Cyngor cyfan i leihau faint o bapur a ddefnyddir a'r carbon a gynhyrchir yn ei lunio a'i bostio.

Adroddodd y Rheolwr Rhaglen ar y Gweithdai Aelodau a gynhaliwyd ym mis Chwefror 2019 ac Academi'r Uwch Arweinwyr a gynhaliwyd ym mis Mawrth 2021 lle derbyniwyd adborth yn ymwneud yn benodol â defnydd papur. Soniodd yr aelodau am yr angen i ddefnyddio llai o bapur gan ddefnyddio iPads i leihau'r defnydd o bapur. Soniodd Uwch Arweinwyr am yr angen i weithio'n ddi-bapur a gorfodi newid i arbed ynni a lleihau gwastraff o ran dim neu lai o argraffu dogfennau a datblygu ffurflenni ar-lein. Cyfeiriodd at CCBe4 yn y Cynllun Gweithredu ar y Newid Hinsawdd a oedd yn nodi, "Hwyluso'r pontio tuag at 'Gyngor di-bapur' trwy, er enghraifft, ddigideiddio slipiau cyflog, pecynnau adroddiadau, contractau, ceisiadau." Roedd hwn yn gorff parhaus o waith yn nodi argraffu ar raddfa fawr ac yn asesu'r opsiynau a'r dichonoldeb ar gyfer digido. Dywedodd, trwy'r Cynllun Gweithredu a datblygiad Strategaeth Ddigidol y

Cyngor yn 2022, fod newidiadau wedi’u gwneud i’r ffordd yr oedd Aelodau’n cael mynediad at becynnau adroddiadau cyfarfodydd gydag Aelodau’n defnyddio iPad a gliniadur i fynychu cyfarfodydd o bell a gweld y pecyn adroddiad ar yr un pryd. Nid oedd pecynnau adroddiadau yn cael eu hargraffu oni bai y gofynnwyd yn arbennig am hyn. Roedd digideiddio pellach o ddogfennau papur a ffurflenni yn cael ei adolygu o fewn y Strategaeth Ddigidol gan ganolbwyntio ar y cwsmer digidol, gweithlu digidol, busnes digidol a chysylltedd, gwybodaeth ddigidol a rheoli data a chyflwyno digidol. Yna amlinellodd y cyfyngiadau ar yr hyn y gellid ei ddigideiddio. Gan symud at y polisi argraffu eglurodd y byddai angen ymgynghori â phob portffolio er mwyn deall anghenion gwasanaeth y cwsmer a sicrhau y cedwir at gydymffurfio â deddfwriaeth. Roedd modd ailgylchu'r papur a ddefnyddiwyd gan y cyngor ar gyfer argraffu o ffynonellau papur cynaliadwy gyda darpariaeth ar gyfer ailgylchu mewn swyddfeydd a lleoliadau argraffwyr. Roedd yr argraffwyr a ddefnyddir o fewn y Cyngor ar hyn o bryd o dan gontract llogi gyda xerox ac roedd y Cyngor ar hyn o bryd yn adolygu ei stoc o argraffwyr i adlewyrchu ei anghenion wrth symud ymlaen. Dychwelwyd nwyddau traul i Xerox fel rhan o'u cynllun ailgylchu ac amlinellodd waith y Xerox Green World Alliance.

Gofynnodd y Prif Swyddog am ddisgwyliadau’r Pwyllgor ynghylch sut yr oedd yn teimlo y dylai’r cynigion gael eu hadrodd i’r Cabinet. Os oedd tuedd o blaid y rhain, teimlai y dylid cytuno ar broses. Awgrymodd y dylid anfon y cofnodion a'r penderfyniadau i'r Cabinet fel y ffordd fwyaf effeithiol ymlaen. Teimlai'r Cadeirydd pan wnaeth y Pwyllgor hwn argymhellion mai mater i'r Cabinet oedd cadarnhau sut yr hoffent eu hystyried, naill ai drwy fwrw ymlaen â hwy neu trwy eu nodi yn unig.

Teimlai'r Cynghorydd Attridge ei bod yn hollbwysig bod Swyddog Cyfreithiol yn bresennol yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd i roi cyngor ac i amddiffyn Aelodau.

Dywedodd y Cadeirydd fod agendâu yn cael eu cyhoeddi ymhell ymlaen llaw ac mai cyfrifoldeb Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd oedd casglu a choladu cynigion a bod croeso i bob swyddog fynychu'r Pwyllgor hwn. Ar ôl gweld yr agenda roedd y Swyddog Monitro wedi penderfynu peidio â mynychu, nid oedd hwn yn Bwyllgor y byddai'n ei fynychu'n rheolaidd. Gofynnodd i'r Pwyllgor a fyddent yn dymuno gohirio er mwyn gallu darparu cyngor cyfreithiol.

Cododd y Cynghorydd Eastwood bwynt ar argymhellion i'r Cabinet oherwydd ar ddechrau'r cyfarfod roedd y cyflwyniad yn nodi bod y pwyllgor hwn yn eistedd o dan Bwyllgor Trosolwg a Chraffu yr Amgylchedd a'r Economi. Roedd yn bryderus am enw da’r Pwyllgor wrth wneud argymhellion a oedd yn cwmpasu llawer o waith a oedd eisoes yn cael ei wneud gan y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu heb unrhyw gyfeiriad ato. Cyflwynodd welliant y dylid gohirio'r cynnig hyd nes y cyflwynir adroddiad swyddog yn manylu ar yr hyn a oedd eisoes yn cael ei ystyried gan Bwyllgorau eraill.

Eglurodd y Cadeirydd nad oedd y Pwyllgor Newid Hinsawdd yn eistedd o dan Bwyllgor Trosolwg a Chraffu'r Amgylchedd a'r Economi. Gofynnodd am eglurhad ar welliant y Cynghorydd Eastwood. Awgrymodd y Cynghorydd Eastwood y dylid newid yr argymhelliad i “gofyn am adroddiad swyddog yn amlinellu’r materion yr ymdriniwyd â hwy yn y cynnig er mwyn galluogi’r pwyllgor i

werthuso a gwneud argymhelliad yn seiliedig ar yr adroddiad hwnnw". Eiliodd y Cynghorydd Ian Hodge hyn.

Yn dilyn pleidlais, cafodd y gwelliant ei golli.

Ailadroddodd yr Aelod Cabinet ei bryderon cynharach gan ddweud bod yn rhaid i'r Pwyllgor gydnabod llwyth gwaith swyddogion a blaenoriaethu awgrymiadau ar gyfer cynigion.

Gofynnodd y Prif Swyddog am eglurder ynghylch y ffordd ymlaen gan ddweud, beth bynnag oedd y penderfyniadau, awgrymodd y byddent yn cael eu cynnwys yn y cofnodion a'u hanfon at y Cabinet a chytunwyd ar hynny. Byddai'r Prif Swyddog yn anfon yr argymhellion a'r cofnodion i'r Cabinet.

O'i roi i'r bleidlais, cymeradwywyd y cynnig.

Penderfynodd Pwyllgor Newid Hinsawdd Cyngor Sir y Fflint:

Argymhellodd y Pwyllgor i'r Cabinet y dylid gweithredu polisi ar draws pob adran yn nodi y dylid ystyried argraffu dim ond lle:

- Mae gofyniad statudol i ddarparu gwybodaeth ar ffurf wedi'i argraffu.
- Mae angen deunydd wedi'i argraffu ar aelod o staff neu ddefnyddiwr gwasanaeth anabl oherwydd ei fod yn anabl.
- Mae angen deunydd wedi'i argraffu ar aelod o staff neu ddefnyddiwr gwasanaeth oherwydd eu bod wedi'u hallgáu'n ddigidol.
- Roedd y Prif Swyddog perthnasol wedi cyfarwyddo bod angen copi papur wrth gefn o'r ddogfen ar gyfer gwytnwch y gwasanaeth, neu
- At ddibenion hysbysebu gwasanaeth neu newid mewn gwasanaeth i'r cyhoedd; a
- Bod yr holl bapur, arlliw, inc a nwyddau traul a gaffaelir yn cael eu gwneud o ddeunyddiau wedi'u hailgylchu a'u hailgylchu ar ôl eu defnyddio.
- Galwodd y pwyllgor hefyd ar y Cabinet i gychwyn adolygiad effeithlonrwydd o'r stoc bresennol o argraffwyr y mae'r cyngor yn berchen arnynt neu'n eu gweithredu gyda golwg ar resymoli'r rhain i'r lleiafswm angenrheidiol.

PENDERFYNWYD:

Bod argymhellion a chofnodion y cyfarfod yn cael eu hanfon at y Cabinet

13. CYNNIG - COLUMBARIA YM MYNWENTYDD CYNGOR SIR Y FFLINT - GWASANAETHAU PROFEDIGAETH ECOGYFEILLGAR

Gwahoddodd y Cadeirydd y Cynghorydd Swash fel cynigydd y cynnig hwn i siarad.

Eglurodd y Cynghorydd Swash, er bod y cynnig hwn yn ymwneud yn benodol â Columbaria, roedd y mater o ymdrin â gweddillion dynol yn un brys. Roedd claddedigaethau traddodiadol yn ffordd aneffeithlon o storio gweddillion dynol, gyda chymunedau trefol adeiledig yn profi problemau am amser hir a bod hyn bellach yn dechrau effeithio ar Sir y Fflint.

Amlinellodd y cynnig nifer o fanteision posibl o ddefnyddio Columbaria mewn mynwentydd a reolir yn Sir y Fflint a chanolbwyntiodd ar y manteision amgylcheddol a oedd yn hollbwysig oherwydd y diffyg mannau claddu yn ein mynwentydd poblogaidd. Roedd claddu gweddillion dynol yn garbon-ddwys ac yn llyncu llawer o fannau gwyrdd y gellid eu defnyddio'n well. Amlinellodd y mathau o dir a fyddai'n anaddas i'w ddefnyddio ar gyfer claddedigaethau gan ddweud gan fod Columbaria yn ddarn o bensaernïaeth uwchben y ddaear a oedd yn defnyddio llai o le ac roedd yn fwy amlbwrpas o ran y tir y gellid ei adeiladu arno.

Ni ellid defnyddio tir a ddefnyddiwyd ar gyfer claddedigaethau traddodiadol at ddibenion eraill yn y tymor hir gan mai ychydig iawn o ddatblygwyr oedd â diddordeb mewn adeiladu ar dir a oedd yn cynnwys gweddillion dynol. Pan neilltuwyd tir ar gyfer mynwentydd posib, roedd yn rhaid deall ei fod yn annhebygol o gael ei ddefnyddio ar gyfer unrhyw beth arall. Roedd costau cynnal a chadw mynwentydd yn uchel gyda llawer o fynwentydd hŷn yn cael eu gadael mewn cyflwr gwael gyda gwirfoddolwyr yn gofalu amdanynt. Roedd Columbaria eisoes yn bresennol mewn llawer o fynwentydd yn y DU, a darparodd wybodaeth ar y safle poblogaidd yn Northwich, gan ymestyn oes y fynwent honno. Gan gyfeirio at Amlosgiad Di-Fflam, dywedodd ei fod yn ffordd wahanol o ymdrin â gweddillion dynol a chafodd ei gynnwys er mwyn i Bwyllgor Trosolwg a Chraffu'r Amgylchedd a'r Economi a'r Cabinet archwilio ei botensial fel opsiwn tymor hwy.

Eiliwyd hyn gan y Cynghorydd Rose a ddywedodd fod defnydd tir yn rhan bwysig o waith y Pwyllgor a bod y cynnig hwn yn canolbwyntio ar ddefnydd tir a'r gofod a lyncir. Gallai fod angen mynwentydd ar gyfer adeiladu gan fod prinder tir y byddai ei angen ar gyfer y dyfodol. Roedd yn falch y gellid ystyried Amlosgiad Di-Fflam fel opsiwn a bod gan Sir y Fflint bellach yr opsiwn o gladdedigaethau coetir. Roedd darparu mwy o opsiynau i bobl nid yn unig yn well iddynt hwy ond hefyd ar gyfer defnydd tir a'r amgylchedd.

Gofynnodd y Cynghorydd Eastwood am eglurhad ynghylch ble y cafwyd y wybodaeth am y prinder lle mewn mynwentydd, ble roedd adroddiad y swyddog ac i bwy y gallai hi ofyn cwestiynau. Mewn perthynas â Columbaria, gofynnodd beth oedd y goblygiadau o ran costau ac adnoddau a gofynnodd a oedd galw am hyn yn Sir y Fflint o gymharu ag awdurdodau lleol eraill. Gan gyfeirio at gladdedigaethau coetir, gofynnodd sut roedd hyn yn effeithio ar fioamrywiaeth o fewn y coetiroedd a'r dolydd hynny. Roedd yn gwerthfawrogi faint o waith yr oedd y Cynghorydd Swash wedi'i roi i'r cynnig ond teimlai y dylai swyddogion fod ar gael i ateb cwestiynau.

Eglurodd Rheolwr y Rhaglen fod Tîm Profedigaeth Sir y Fflint yn monitro'r mannau claddu sydd ar gael yn rheolaidd i sicrhau bod ei gapasiti yn addas i ateb y galw. Roedd gwaith yn cael ei wneud ar hyn o bryd ym Mynwentydd Penarlâg a Bwcle ac roedd gan y ddau ryw bedair blynedd yn weddill ar y cyfraddau defnydd presennol, gyda Bagillt ag 16 mlynedd yn weddill. Byddai adroddiad ar gapasiti mynwentydd yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet ym mis Chwefror 2023.

Y duedd genedlaethol oedd 75% o amlosgiadau i 25% o gladdedigaethau ond arhosodd tueddiad Sir y Fflint ar 70% o gladdedigaethau i 30% o amlosgi ac

roedd y tueddiadau hynny'n cael eu monitro a'u dadansoddi'n rheolaidd gan Wasanaethau Profedigaeth Sir y Fflint ond nid oedd unrhyw arwydd bod y galw yn debygol o newid. Esboniodd fod gan Columbaria ôl troed llai ar gyfer storio mwy o weddillion amlosgedig ond nad oeddent yn cael eu defnyddio'n eang mewn mynwentydd yng Nghymru. Eglurodd, er y gellid ystyried defnyddio gofod mewn mynwentydd ar gyfer Columbaria, byddai hyn yn golygu gwariant cyfalaf ar gyfer prynu'r strwythur a chostau seilwaith ar gyfer ei osod.

Roedd Sir y Fflint yn cynnig ystod eang o opsiynau ar hyn o bryd gan gynnwys claddu traddodiadol, claddu naturiol, gweddillion amlosgedig, gwasgaru a gardd goffa ond gellid hefyd ystyried Columbaria. Ni fyddai cyflwyno hyn yn lleihau'r diffyg mannau claddu a phe na bai'r duedd yn newid byddai'r pwysau yn parhau ar y cyflenwad o fannau claddu.

Gan gyfeirio at y penderfyniadau dywedodd y gellid defnyddio Columbaria ar gyfer storio gweddillion uwchben y ddaear yn Sir y Fflint ac y gellid ei ystyried fel rhan o'r cynlluniau i ymestyn mynwent Penarlâg, sef prif fynwent Sir y Fflint, ac y gellid mesur y defnydd posibl o'r safle. cyn ei gyflwyno ymhellach. Gan gyfeirio at yr ail opsiwn dywedodd fod Amlosgiadau Di-Fflam yn opsiwn mwy ecogyfeillgar ac yn cael ei ddefnyddio ar hyn o bryd yn UDA ond ychydig o awdurdodau lleol yn y DU oedd wedi dechrau ystyried y broses. Oherwydd yr hawlenni a'r caniatadau angenrheidiol i gynnal gweithrediad o'r fath roedd yr opsiwn hwn ychydig flynyddoedd i ffwrdd. Gallai Sir y Fflint ystyried hyn drwy'r gwaith a wnaed fel rhan o Grŵp Rhwydwaith Mynwentydd ac Amlosgfeydd APSE, ond roedd angen buddsoddiad sylweddol. Pe bai'r opsiwn tymor hir i ddefnyddio Amlosgiadau Di-Fflam, byddai hynny'n sicrhau incwm i'r Cyngor.

Dywedodd y Cynghorydd Swash ei fod yn teimlo bod llawer o'r cwestiynau a godwyd gan y Cynghorydd Eastwood wedi'u hateb. Roedd yn cytuno â'r opsiwn i'r Cyngor sicrhau incwm pe bai Amlosgiadau Di-Fflam yn cael ei ddefnyddio a theimlai fod cyfle i Sir y Fflint arwain yn y maes hwnnw. Roedd yn anorfod y byddai'r sir yn rhedeg allan o ofod claddu a thrwy beidio ymdrin ag ef yn awr byddai ond yn gwaethygu'r broblem yn y dyfodol.

O'i roi i'r bleidlais, cymeradwywyd y cynnig.

Penderfynodd Pwyllgor Newid Hinsawdd Cyngor Sir y Fflint:

1. Argymell i'r Cabinet a Phwyllgor Craffu'r Amgylchedd a'r Economi bod Cyngor Sir y Fflint yn cynnig Columbaria fel opsiwn i drigolion fel rhan o'i gyfres o wasanaethau profedigaeth a chladdu.

2. Argymell i'r Cabinet a Phwyllgor Craffu'r Amgylchedd a'r Economi fod Cyngor Sir y Fflint yn ymchwilio i ymarferoldeb cynnig opsiynau claddu eraill sy'n gyfeillgar i'r amgylchedd, megis Amlosgiadau Di-Fflam, yn y tymor hwy

PENDERFYNWYD:

Bod argymhellion a chofnodion y cyfarfod yn cael eu hanfon at y Cabinet.

14. CYNNIG - ADDASIAD GWRTHSEFYLL LLIFOGYDD

Cynigiodd y Cadeirydd y cynnig hwn a dywedodd na fyddai unrhyw argymhellion yn cael eu gwneud ar yr eitem hon. Mater i'r Pwyllgor oedd gwneud gwaith i ymchwilio i faterion llifogydd yn y dyfodol y mae'r Sir yn eu hwynebu ar hyn o bryd ac y gallent eu hwynebu yn y dyfodol oherwydd newid yn yr hinsawdd.

Roedd amrywiaeth o faterion llifogydd gyda rhai yn gyfrifoldeb awdurdodau lleol, Cyfoeth Naturiol Cymru, awdurdodau dŵr a charthffosiaeth ac asiantaethau eraill. Roedd cymysgedd o gyfrifoldebau yn ymwneud â chynnal a chadw sianeli draenio a chwlfertau ac ati. Roedd y sefyllfa'n gymhleth ac nid oedd bob amser yn gyfrifoldeb ar y Cyngor i atal llifogydd gan fod llawer o'r seilwaith angenrheidiol yn gyfrifoldeb asiantaethau eraill o dan Lywodraeth Cymru (LlC).

Roedd y Cyngor yn gallu edrych ar y mater cyfan i nodi lle'r oedd y methiannau a'r pryderon. Roedd yn anodd rhagweld lle byddai dŵr wyneb a llifogydd yn digwydd, gyda rhai ardaloedd yn ei brofi'n rheolaidd ac eraill yn annisgwyl. Gellid delio â hyn pan fydd yn digwydd, neu gallai'r Cyngor edrych arno i fapio lle'r oedd y risgiau a pha gamau sydd angen eu cymryd i atal llifogydd.

O fewn cyllideb y Cyngor nid oedd lle i brosiectau seilwaith enfawr ac os oedd cymunedau am gael eu hamddiffyn rhag llifogydd, yna roedd angen buddsoddiad gan LlC a Llywodraeth y DU. Roedd yn fater cymhleth, a’r cynnig oedd sefydlu ymchwiliad lle byddai’r Pwyllgor yn clywed tystiolaeth fanwl gan Swyddogion Sir y Fflint, Cyfoeth Naturiol Cymru a phartïon eraill â diddordeb. Gallai'r Pwyllgor edrych ar y mater yn fanwl a gwneud rhai sylwadau ar sail y wybodaeth a ddaeth i law. Dywedodd y Cadeirydd mai'r cynnig oedd sefydlu'r ymchwiliad ac na fyddai unrhyw argymhellion o sylwedd yn cael eu cynnig. Canmolodd y Cyngor am y gwaith yr oedd wedi'i wneud yn ymdrin â'r llifogydd diweddar a'r materion hirdymor yn ardaloedd Sandycroft, Mancot a Phentre a chyfeiriodd at yr anawsterau a wynebwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru ynghylch cyllid. Roedd gan yr ardal hon heriau penodol a gallai fod yn astudiaeth achos dda.

Eiliwyd hyn gan y Cynghorydd Copple a deimlai fod llifogydd yn gwaethygu a bod angen ei asesu a rhoi mesurau mewn grym ar gyfer y tymor hwy.

Gofynnodd y Cynghorydd Eastwood a oedd hyn yn dyblygu’r gwaith a wnaed yn CCBu7 “i barhau i gynnal ymchwiliadau i lifogydd a nifer y digwyddiadau llifogydd a ataliwyd gan Gynllunio Rhag Perygl Llifogydd”. Gofynnodd hefyd beth fyddai'n digwydd pe na cheir ymateb gan Cyfoeth Naturiol Cymru a Dŵr Cymru mewn pryd. Teimlai nad oedd ganddi sgiliau digonol i ddadansoddi ymchwiliad a gynhaliwyd gan y Pwyllgor hwn a byddai'n well ganddi gael diweddariad gan swyddogion ar yr hyn oedd yn digwydd eisoes.

Cadarnhaodd y Prif Swyddog fod llawer o wybodaeth eisoes ar gael a bod hyn yn canolbwyntio ar ddigwyddiad Sandycroft a oedd yn parhau. Roedd yn fater cymhleth a oedd yn cynnwys nifer o wahanol bartneriaid. Cyfeiriodd at yr adnoddau y byddai eu hangen i gefnogi’r cynnig hwn a dywedodd nad oedd yn bosibl cynnal ymchwiliad cyhoeddus i achosion o lifogydd yn Sir y Fflint. Pe bai angen diweddariad a sylwadau ar ddigwyddiad Sandycroft, yna gellid trefnu hyn

ar gyfer cyfarfod o'r Pwyllgor yn y dyfodol. Dywedodd y gallai casglu tystiolaeth gan Cyfoeth Naturiol Cymru a Dŵr Cymru fod yn broblem gan nad oedd dyletswydd arnynt i ddarparu unrhyw beth. Nid oedd unrhyw adnoddau o fewn ei dîm na'r Gwasanaethau Democrataidd i hwyluso ymchwiliad.

Darparodd y Cynghorydd Mansell fanylion materion yn ei ward gyda draeniau wedi'u blocio pan oedd hi'n bwrw glaw. Cytunwyd y byddai'r Prif Swyddog yn cysylltu â'r Cynghorydd Mansell y tu allan i'r cyfarfod.

Dywedodd yr Aelod Cabinet ei fod yn cefnogi teimladau'r cynnig a gofynnodd am eglurhad ynghylch pwy sy'n gyfrifol am beth o ran materion llifogydd. Mewn llawer o wardiau roedd systemau hen ffasiwn ar gyfer draenio a charthffosiaeth ac roedd angen eglurder wrth geisio sefydlu pwy oedd yn gyfrifol am y materion hyn. Roedd ar ddeall bod problemau o hyd gyda recriwtio o fewn y tîm Gwrthsefyll Llifogydd. Er bod y ffocws wedi bod ar yr ardal o amgylch Sandycroft teimlai fod angen lobïo LIC am gyllid i ymdrin â'r materion seilwaith.

Siaradodd y Cynghorydd Swash o blaid y cynnig a chytunodd y byddai defnyddio Sandycroft, Mancot a Pentre yn astudiaeth achos dda. Fel aelod lleol dros Benarlâg a Mancot dywedodd fod yr ardal hon wedi cael ei heffeithio'n gyson gyda 30 munud o law trwm yn arwain at lifogydd difrifol. Roedd y Cyngor wedi gwneud llawer o waith, ond roedd yn bryderus gyda'r datblygiad sydd ar y gweill ym Mhenarlâg bod angen delio ag unrhyw faterion cyn y datblygiad hwnnw.

Yna symudodd y Cadeirydd i'r bleidlais a oedd yn unfrydol.

<u>Penderfynodd Pwyllgor Newid Hinsawdd Cyngor Sir y Fflint:</u>

1. Bod yr ymchwiliad yn cael ei sefydlu gan y Pwyllgor ar y sail a amlinellwyd yn y cynnig

2. Gwneir y ddarpariaeth honno ar gyfer sesiwn tystiolaeth lafar, gan gynnwys lleoliad, naill ai ym mis Ebrill neu fis Mai.

<u>PENDERFYNWYD:</u>

Bod Cadeirydd y Pwyllgor yn bwrw ymlaen â'r argymhellion uchod.

15. CYNNIG - CRONFA BENSIWN CLWYD D-INVESTMENT - 1

Eglurodd y Cadeirydd y daethpwyd â hyn i'r cyfarfod diwethaf ond na aethpwyd ymlaen ag ef. Pwrpas y cynnig oedd casglu tystiolaeth a chynnig camau gweithredu yn sgil cyngor arbenigol. Cyfeiriodd at y sylwadau a wnaed gan y Rheolwr Rhaglen ar dargedau sector cyhoeddus ar gyfer sero net erbyn 2030 yng Nghymru a oedd yn berthnasol i bob maes o'r Cyngor ar wahân i Gronfa Bensiynau Clwyd nad oedd ganddi darged o gwbl.

Roedd Llywodraeth Cymru (LIC) yn edrych i ddod â Chronfeydd Pensiwn Awdurdodau Lleol yn unol â'r sector cyhoeddus a diolchodd i Jack Sargeant Aelod o'r Senedd am ei waith yn y maes hwn. Adroddodd y Cadeirydd ar y buddsoddiadau a ddelir gan y Gronfa Bensiynau a oedd â dyletswydd i reoli'r

buddsoddiadau hynny ar gyfer ei haelodau. Teimlai fod targed 2045 a osodwyd gan Gronfa Bensiynau Clwyd yn anghyson â gweddill y sector cyhoeddus. Gallai fod dadleuon da dros hyn gan ei fod yn fater cymhleth, ac felly roedd angen ceisio cyngor arbenigol. Y cynnig oedd sicrhau bod hwn yn cael ei dderbyn, a bod y Pwyllgor yn gallu gwneud awgrymiadau i'r Cyngor fel cyflogwyr mewn perthynas â Chronfa Bensiynau Clwyd.

Dywedodd y Cynghorydd Rose fod llawer o arian a charbon ynghlwm wrth hyn a theimlai y gallai'r Pwyllgor gynnig rhai awgrymiadau i sicrhau ei fod yn cyd-fynd â thargedau'r sector cyhoeddus.

Teimlai'r Cynghorydd Hodge, er bod ganddo amheuon ynghylch cyfreithlondeb edrych ar hyn, ei fod wedi'i dawelu bod yr ymchwiliad yn ymwneud â thanwydd ffosil. Dywedodd mai un o'r rhesymau pam roedd cwmnïau tanwydd ffosil yn dal i'w gynhyrchu oedd oherwydd bod ceir, gwresogyddion a boeleri yn dal i'w ddefnyddio a gofynnodd pwy oedd yn gwario arian i'n gwneud yn wyrdd. Dywedodd fod BP a Cemex yn berchen ar Chwarel Pentre Helygain a'u bod yn gweithio i ddatblygu atebion i ddatgarboneiddio'r broses cynhyrchu sment. Roedd BP wedi cyhoeddi cyfran o 45% i ragamcanu ac arwain y ganolfan ynni hydrogen gwyrdd fwyaf yn Awstralia ac roedd hefyd wedi cyhoeddi ei fod am gynhyrchu hydrogen gwyrdd yn Sbaen, Portiwgal a'r DU. Roeddent wedi gwella batris cerbydau trydan ar gyfer ceir gyda Castrol ac roeddent newydd gyflawni'r prosiect solar cyntaf yn India a oedd yn cynnwys 200,000 o baneli solar. Croesawodd fod y Pwyllgor yn edrych i mewn i gwmnïau lle gwnaed buddsoddiadau gan y Gronfa Bensiwn ond ailadroddodd fod cwmnïau fel BP a Shell yn dal i ddarparu olew a nwy oherwydd bod y galw yno, ond eu bod hefyd yn buddsoddi'n helaeth mewn dewisiadau gwyrdd amgen i danwydd ffosil.

Adroddodd y Cynghorydd Shallcross ei fod fel aelod o Bwyllgor Cronfa Bensiynau Clwyd yn hyderus yn y gwaith sy'n cael ei wneud gan y swyddogion i sicrhau bod cwmnïau'n symud i ynni gwyrddach. Teimlai ei bod er lles gorau'r cwmni i ddod yn wyrddach i oroesi ond roedd angen cyfnod o drawsnewid arnynt.

Adroddodd y Cynghorydd Gee ar eitem newyddion diweddar "makemymoneymatter.co.uk/green my pension" a oedd yn amlygu'r ffordd orau o dorri allyriadau carbon unigolyn i wneud eu pensiwn yn wyrdd.

Roedd y Cynghorydd Coggins Cogan ar ddeall mai bwriad y Cynnig oedd cynnal ymholiad lefel isel am y posibilrwydd o ddadfuddsoddi ac edrych ar y cwmnïau yr oedd Cronfa Bensiynau Clwyd yn dal buddsoddiadau ynddynt. Nid oedd yn siŵr a oedd unrhyw gwmni yn cael ei amlygu'n benodol a theimlai fod y Pwyllgor yn casglu tystiolaeth i ddechrau er mwyn ystyried yr hyn a dderbyniwyd heb unrhyw feirniadaeth y naill ffordd na'r llall. Teimlai nad oedd unrhyw ragfarnau yn cael eu gwneud o fewn y Cynnig.

Dywedodd y Cynghorydd Rose mai'r Pwyllgor Newid Hinsawdd oedd hwn a bod BP wedi'i grybwyll sawl gwaith am ei dechnegau golchi gwyrdd gan gynnwys gwario £800,000 ar hysbysebu digidol unwaith y crybwyllwyd treth ar hap. Roedd yn hysbys bod Xenon, cwmni mawr arall, wedi gwario ffortiwn yn y 1970au yn cuddio tystiolaeth bod newid hinsawdd yn bodoli. Cytunodd y dylai fod yn seiliedig ar dystiolaeth ond y dylai hefyd gynnwys y £7b o elw a wnaed,

gan ddweud bod yr hyn yr oeddent yn ei wneud yn wyrdd yn bitw i sicrhau newid hinsawdd a lleihau carbon y diwydiant hwnnw.

Dywedodd y Cynghorydd Marshall y byddai'r canlyniadau'n ddiddorol ond teimlai fod yr amserlen yn fyr ar gyfer cyflwyno'r adroddiad i gyfarfod mis Mawrth ac awgrymodd y dylid ei ymestyn i fis Mawrth 2024.

Dywedodd y Prif Swyddog nad oedd yn diystyru pwysigrwydd y Gronfa Bensiynau i'n hôl troed carbon, ond dywedodd eto nad oedd gan y Cyngor yr adnoddau i hwyluso'r ymchwiliad a gynigiwyd. Roedd modd comisiynu'r un cyntaf, ond ni fyddai'n bosibl comisiynu'r ail un.

Cyfeiriodd y Cadeirydd at y sylwadau a wnaed gan y Cynghorydd Marshall a dywedodd fod hwn wedi'i ddrafftio ar gyfer cyfarfod Tachwedd 2022 a'i fod bellach yn ôl gerbron yr Aelodau ar ffurf wedi'i olygu. Roedd yn cydnabod yr angen i ymestyn y dyddiad cau ar gyfer hyn ond ni ellid ei ymestyn y tu hwnt i'r haf gan y gallai fod newidiadau i'r Pwyllgor. Cynigiodd fod y trydydd argymhelliad yn cael ei newid i fis Gorffennaf a gofynnodd a oedd eilydd y cynnig yn cytuno, a chadarnhaodd y Cynghorydd Rose ei fod yn gwneud hynny.

Ailadroddodd y Prif Swyddog nad oedd gan y Pwyllgor yr adnoddau i gynnal yr ymchwiliad yn briodol a fyddai'n peryglu'r egwyddor a'r broses. Roedd yr amserlen hefyd yn bryder ar gyfer trefnu grŵp o bobl ar lefel uwch gyda'i gilydd mewn cyfnod byr o amser. Gallai hyn gael effaith negyddol ar y Cynllun Pensiwn pe baem yn dod yn ôl gyda'r ateb anghywir yn seiliedig ar dîm Swyddogion Sir y Fflint heb adnoddau, gyda phobl yn peidio â dod neu anfon y bobl anghywir. Gallai fod yn wastraff amser yn y pen draw, ond roedd yn deall y rhesymau dros y cynnig.

O'i roi i'r bleidlais, cymeradwywyd y cynnig.

<u>Penderfynodd Pwyllgor Newid Hinsawdd Cyngor Sir y Fflint:</u>

1. Bod y Pwyllgor yn comisiynu ymchwiliad i berfformiad hinsawdd a thargedau Cronfa Bensiynau Clwyd.

2. Bod yr ymchwiliad hwn yn cymryd tystiolaeth ysgrifenedig a llafar fel y nodir yn adran 3.

3. Y bydd yr ymchwiliad yn adrodd yn ôl i'r pwyllgor yng nghyfarfod mis Gorffennaf.

<u>PENDERFYNWYD</u>:

Bod Cadeirydd y Pwyllgor yn bwrw ymlaen â'r argymhellion uchod.

16. <u>MEYSYDD YR ADOLYGIAD O'R RHAGLEN NEWID HINSAWDD</u>

Dywedodd y Cadeirydd fod hyn ar y Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol i'w hadolygu mewn cyfarfod diweddarach. Gofynnodd y Cadeirydd a oedd gan unrhyw Aelodau unrhyw eitemau yr hoffent gael mwy o fanylion amdanynt a

chael cyngor arbenigol y gellid eu cynnwys yn yr Adolygiad o'r Rhaglen Newid Hinsawdd.

Teimlai'r Rheolwr Rhaglen fod y cyflwyniad yn rhoi trosolwg teg o'r meysydd yr oedd angen eu datblygu ac roedd yn gobeithio bod Aelodau'r Pwyllgor wedi ystyried y Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu ar y Newid Hinsawdd ac wedi nodi meysydd yr oedd angen rhoi sylw arbennig iddynt. Roedd hi'n agored i glywed unrhyw awgrymiadau.

Gofynnodd y Cynghorydd Mansell a fyddai gweithdai'n cael eu hystyried ar gyfer unrhyw awgrymiadau a gyflwynwyd. Mewn ymateb cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen bod gweithdai wedi'u darparu cyn i'r Strategaeth gael ei datblygu ond na chynhaliwyd un ers ei chymeradwyo. Teimlai pe bai pynciau gan Aelodau a fyddai'n elwa o weithdy, y byddai'n hapus i wneud hynny yn dibynnu ar gapasiti.

Dywedodd y Cynghorydd Shallcross fod hwn yn Bwyllgor newydd ac y gallai elwa o gymorth i reoli disgwyliadau. Newid hinsawdd oedd un o'r pynciau mwyaf a oedd yn effeithio ar y byd ac roedd angen i'r Pwyllgor ddeall yr hyn y gellid ei gyflawni. Gwnaed y cynigion a gyflwynwyd gyda'r bwriadau gorau ond gallent gynnwys llawer iawn o waith i gael dim byd yn gyfnewid. Roedd angen i'r Pwyllgor gael ei arwain a'i lywio i gyfeiriad lle gallai wneud gwahaniaeth. Gallai gweithdy fod yn ddefnyddiol i sicrhau bod holl Aelodau'r Pwyllgor yn deall yn iawn yr hyn sydd ei angen.

Cyfeiriodd y Rheolwr Rhaglen at y rhan o'r argymhelliad i'r Cabinet sef y dylid rhoi blaenoriaeth i Aelodau etholedig ac uwch swyddogion i gynnal hyfforddiant llythrennedd carbon a fyddai'n cysylltu'n uniongyrchol â'r Strategaeth Newid Hinsawdd. Byddai hyn, gyda gobaith, yn darparu'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth sydd eu hangen i lywio penderfyniadau'n briodol.

PENDERFYNWYD:

Cytuno ar y meysydd i'w hadolygu o fewn y Rhaglen Newid Hinsawdd.

17. RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL

Cyfeiriodd y Cadeirydd at y Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol a oedd yn cynnwys eitemau ar gyfer y tri chyfarfod nesaf cyn yr haf. Roedd cyfarfod mis Gorffennaf yn caniatáu i eitemau eraill a awgrymwyd gan yr Aelodau gael eu cynnwys. Cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen fod Hydrogen wedi'i gynnwys ar gyfer cyfarfod mis Mawrth ac y gellid ei ehangu i gynnwys y sylwadau a wnaed gan y Cynghorydd Eastwood y cytunwyd arnynt.

Dywedodd y Cynghorydd Coggins Cogan ei fod yn berchen ar gerbyd trydan ac yn dilyn taith i'r Alban, eglurodd fod Llywodraeth yr Alban, er mwyn cynorthwyo gyda thwristiaeth, wedi sicrhau bod rhwydwaith gwefru ardderchog. Teimlai fod lle i Sir y Fflint a allai gael ei ddefnyddio ar gyfer twristiaeth fel Porth i Gymru yn debyg i'r hyn yr oedd Sir Ddinbych yn ei wneud gyda'u gorsaf gwefru o'r enw Porth i Eryri.

Gofynnodd y Cynghorydd Marshall a ellid ystyried pympiau gwres ffynhonnell daear neu dwll turio yn tynnu gwres o hen ardaloedd glo mawr oedd â

thwneli yn llawn dŵr cynnes. Cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen fod y Cyngor wedi bod yn gosod pympiau gwres mewn rhai eiddo domestig a rhai ysgolion. Roedd eitem ar y Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol ar gyfer cyfarfod mis Mai i edrych ar gyfleoedd amgen i gynhyrchu ynni adnewyddadwy ac y gellid ei ehangu i gynnwys opsiynau gwres adnewyddadwy. Gofynnodd y Cadeirydd a fyddai'r hyn yr oedd y Cynghorydd Marshall yn ei gynnig ar gyfer buddsoddiad gan y sector preifat. Dywedodd y Rheolwr Rhaglen y byddai'n ymchwilio iddo i ddarparu ymateb. Awgrymodd y Cadeirydd y dylid ei ehangu dros dro i'w gynnwys ar gyfer mis Mai gyda phenderfyniad yn cael ei wneud a ddylid ehangu'r eitem yn y cyfarfod ym mis Mawrth.

O'i rhoi i bleidlais cymeradwywyd y Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol.

PENDERFYNWYD:

(a) Cymeradwyo’r Rhaglen Gwaith i’r Dyfodol;

(b) (b) Bod y Rheolwr Rhaglen yn cysylltu â'r Cadeirydd a'r Is-Gadeirydd yn dilyn y cyfarfod i drafod y Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol; ac

(c) (c) Ystyried yn y cyfarfod ym mis Mawrth a ddylid ehangu'r eitem ar gynhyrchu ynni adnewyddadwy amgen.

18. CYFARFODYDD Y DYFODOL

Roedd dyddiadau cyfarfodydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd yn y dyfodol wedi'u trefnu i'w cynnal am 2.00pm ar:

Dydd Mawrth 28 Mawrth 2023
Dydd Mawrth 23 Mai 2023
Dydd Mawrth 18 Gorffennaf 2023

19. AELODAU O’R CYHOEDD A’R WASG HEFYD YN BRESENNOL

Nid oedd unrhyw aelod o’r wasg na’r cyhoedd yn bresennol.

Dechreuodd y cyfarfod am 2.00pm a daeth i ben am 4.46pm

……………………………………..
Y Cadeirydd